

מסורת הש"ם

(א) ממות כד... (ב) [פסחוס ו...], (ג) כמזכות קג... (ד) נעיל מו... (ה) (סס), (ז) (ע"י מוס' לעיל מו') ד"ה קבורה], (י) חולין ו': ע"פ, (יא) ז"ל ויך ויגע, (יב) ס"ף אמר ר"י (ובחולין אמתא כדאמר ר"י), (יג) הוריות יא', כריתות ו', זבחים יב', (יד) [בס"ף: (ושמחה)], (טו) [שם נדרים לו-], (טז) [למנן קיב:, (יז) ויבמות כב: וס"ג], (יח) כהנלס טו כמבי מי יגור כלהלך וגו' וקחשיב כ"ג], (יט) [בס"ף: מלון, (ל) נפ"א (ק) [בס"ף: כשנחמדה, (רי) [בס"ף: המשומדים, (סג) [בס"ף: למשומה, (סד) [בס"ף: כשנחמדה, (סה) [בס"ף: דמשומה, (ז) [בס"ף: נשחמדה,

»

תורה אור השלם

- נבזה בעיניו נמאס ואת יראי י' וכדו נשבע לקרע ולא יגמר: תהלים טו ד
- לא תלין נבלתו על העץ כי קבור הקברנו ביום ההוא כי קללת אלהים תלי ולא תטמא את אדמתך אשר י' אליהך נתן לק' נזלה: דברים כא כג
- ויהי הם קברים איש וזהו ראו את הגורד וישליכו את קאישי בקבר אלישע ויחל ויגע האיש בעצמות אלישע ויהי ויקם על רגליה: מלכים ב יג כא
- ויהי כעברם ואלהיו אמר אל אלישע שאל מה אעשה לק' בטרם אלקח מעמך ויאמר אלישע ויהי נא פי שנים ברוחך אלי: מלכים ב יג ט
- אל נא תהי כמות אשר בצאתו מרחם אמו ויאכל ויציץ בשרו: במדבר יב יב
- ויאמר י' אל משה אמר אל הבהנים בני אהרן ואמרתי אלהם לנפש לא יטמאו בעמיה: ויקרא כא א
- מזמור לאקום אלהים באו גוים בנחלתך טמאו את היכל קדשך שמו את ירושלם לעמים: נתנו את נבלת עבדיך מאכל לעוף השמים בשר חסידך ויהי נא פי שנים ברוחך ארץ: תהלים עט א-ב

»

- מלכים ב יג ט
- אל נא תהי כמות אשר בצאתו מרחם אמו ויאכל ויציץ בשרו: במדבר יב יב
- ויאמר י' אל משה אמר אל הבהנים בני אהרן ואמרתי אלהם לנפש לא יטמאו בעמיה: ויקרא כא א
- מזמור לאקום אלהים באו גוים בנחלתך טמאו את היכל קדשך שמו את ירושלם לעמים: נתנו את נבלת עבדיך מאכל לעוף השמים בשר חסידך ויהי נא פי שנים ברוחך ארץ: תהלים עט א-ב

»

גליון הש"ם

רש"י ד"ה על פסח ובי' וביחוד לעין בל' על שפסח מהר"י לביט לו כלי ה' סימן מט"ט:

»

הגהות הב"ח

(א) נפרא דמיהו ליה כפרה לאכזה. י"ב וקשה והי בסמון גבי מ"ש מדר' נתן מנואר דדוקא אם הוא משום יקרא דשכני אי ליכא למת דאח ביוון הי הוא לו כפרה אכל חי משום יקרא דחי הוא און לו כפרה למת כלל מה ממניין אותו לאחר מותו כמו שפירש"י שם:

»

מוסף רש"י

הובא בסוף המסכת.

נגמר הדין פרק ששי סנהדרין

נצוה צעינו נמאס. (כד) כתיב מי יעלה זהר ה' נקי כפים

ובר לבב וגו' וקחשיב נמי הא: **על מטה של כהנים**. דרך בזיון

מפני שהיה אביו רשע * וביזוהו לעין כל כדי שתייסקרו האחרים ולכבוד עצמו לא חש ומפני כבוד אב נמי ליכא למיחש דנשיא בעמך

כתיב (שמות כב) בעושה מעשה עמך*).

נצוה צעינו הוא עצמו נתצוה וממאס

בפני עצמו שלא חש לכבודו במקום

קידוש ה'. ואי אמרת כבוד שעושין

למת אינו שלו אלא של חיים מ"ט

עבד הכי למת בזה את החיים:

אל הספדוני בעיירות. רבינו הקדוש

זוה את צניו בכמוצות (דף קג).

בהנשא אל תספדוני כשתוליכו את

ארוני למקום קבורתי דהוא מת

בזיפורי וקבורתו צבית שערים אל

תספדוני בעיירות קטנות שתעצרו

עליהן אלא בכרכים גדולים דליכא

אינשי טובא ומיכנפי מעיירות נמי

להסם: **מאי לאו לכבודו של מת**.

אלמא יקרא דעבדי ליה דליה הוא:

ומצים ליה למת. מרגמו של מלנין:

כי אמר רחמנא לא תלין. ורבינן נמי

שאר כל המתים היינו כי משהו ליה

לדמויה בעלמא דלא איכפת ליה ביה

דהיינו בזיון ודומיא דתלוי אצל הא

דליתייקרו ביה קרוביו לאו בזיון הוא

לדידיה: לשמע. כמו (שמואל א טו)

וישמע שאלו לשון אסיפה להספידו:

סימן יפה למם. כשנפרעין ממנו

בעוה"ז לאחר מיתה דיס לו כפרה

בכך: **ש"מ יקרא דשכני הוא**. דאי

לאו יקרא דשכני אמאי מיכפר

בזיוניה: **ויחי ויסק על רגליו**. אותו

הנקבר נביא השקר היה הוא הנביא

אשר השיב את עידו לאכול ולשתות

בצית אל וענשם עידו על ידו והמיתו

הארי* וכשמת לאחר ימים קברוהו אצל

אלישע ולא הוכשר אכל המקום שיקבר

אכלו והחיהו: **נא פי שנים**. אליהו

החיה את המת והיה לו לאלישע

להחיות שני מתים והוא לא החיה

אלא בנה של שוממית: **לא הלך**. ואי

משום ברכתא דאליהו הוא היכי

מקויימת בזהי: **וכשם שאין קוברים**

כו'. לפרושי טעמא דמתני' מהדר

דלפיכך נתקנו שתי קצוות שאין

קוצרין נסקלין ונשרפין שהן רשעים

חמורים אלא נהרגין ונתנקין שהן

רשעים קלים: **ויסתקין ארבע**.

דאם נשרפין אלא נסקלין קלים הס:

גמרא גמירי לה. הלכה למשה

מסיני: **הואיל ונדחה**. הקרבן

כשהמיר דתוי' דאין מקבלין קרבן

מן המומרים* כדתניא מע"ה פרט

למומר* בשחיטת חולין בפ"ק (דף ה:).

שזטה נמי לאו צר כפרה היא דיקריב

אותו לרגזנו כתיב (ויקרא ה) **ישן**

דמי. כלל אדם הישנים בלילה ואינם

נחים בכך לאחר שניעורו: **אצל**

הסם. דיס בידו לחזור: **אימא לא**.

הוי דיחוי'. **היו צה קדשים**. צעיר

הנדחת אינן נשרפין עס שללה דכתיב

(דברים יג) שללה ולא שלל שמים ומיהו

מיקרב לא קרבו משום דכתיב (משלי

כא) זבח רשעים תועבה ואם קדשי

מוצא הן ואפילו עולות ושלמים

נדבה ימותו: קדשי בדק הבים

יפדו. כשאר בדק הציט יאכלס שהרי לא נאסרו דלאו דידיהו הוו.

דמומר* לע"ז לא מקבלינן שום קרבן מיניה כדאמר' בהכל שוחטין (חולין דף ה:): **דוואיל ונדחו ידחו**. דאי משום זבח רשעים הא כיון דאיקטולו אית להו כפרה: **יכול פירשו**. אביו ואמו של כהן: **מדריי לזכור**. כגון מומר*): **יעמא**. להם בנמות ת"ל (ויקרא כא) לנפש לא יעמא בעמיו כי אם לשארו וגו' בעושה מעשה עמיו יעמא לו ואם לאו אל יעמא אפי' לשארו. אלמא לא כיפרה לו מיתתו אם לא חזר צו:

נגמר הדין פרק ששי סנהדרין

אבכל חלב והפריש קרבן. כה"ג נראה ונדחה הוא והוי מני

לשמענין כרותא טפי דלפי' המיר דת והפריש קרבן דהוי

דחוי ואע"ג דחוי מעיקרא הוי דחוי כדשמעי' ליה לר' יוחנן בפ"ק

דקידושין (דף י. ושם) גבי בהמה של שני שותפין ורבותא הוא טפי

מדחוי מעיקרא כדמוכח בפ' לולב

הגזול (פסכה דף לג. ושם) דלפי' מלן

דאית ליה דחוי מעיקרא לא הוי

דחוי מודה בנראה ונדחה דהוי

דחוי והא נקט הכא כה"ג אורחא

דמיילתא נקט דאין דרך מומר להפריש

קרבן ועוד גבי נשתטה אי אפשר

לומר אלא שהפריש קודם שנשתטה

דאי משנשתטה שזטה שהפריש קרבן

אין הקדשו הקדש:

אימא בישן דמי. לאו לגמרי

כישן דישן חוי אפי' בשעה

שהוא ישן כדמתן בפרק כל הגט

(גיטין דף כח.) השולל מטעמו ממדינת

היס מקריצין אותו בחזקת שהוא

קיים ולא חיישינן שמא ישן בשעת

הקרבה אלא כלומר כישן דמי דלפי'

דלא הוי חוי אין ראווי להיות דחוי

משום דממילא מיתער והא נמי

ממילא מישתפי':

ואמאי כיון דמיקריף הוה דהו

בפרה. והא דמתן בחלק

(לקמן דף ק"א): אנשי עיר הנדחת

אין להם חלק לעוה"צ הני מיילי דלא

איקטול אצל אם דנו אומם והרגום

יש להם חלק: **הוא"ל** ונהחו

ידחו. רב יוסף ס"ל כדצי יוחנן

דמפרש טעמא בחלק (לקמן דף קיב):

משום דזנח רשעים תועבה דלא

כרי"ל דמוקין לה בקדשים קלים

ואליצא דרבי יוסי הגלילי דלאמר ממון

בעלים הן ע"כ אין תלוי משום דחויא

אלא משום ממונס אצד דהני ממון

בעלים הן וקנת מינה גבי המיר דמו

או נשתטה לא יועיל בהם רעיי

כמו צעיר הנדחת וידחו אפי' דמיס:

משיתמוס

אלי אמר ליה אי הכי היינו דתניא על רגליו עמד ולביתו לא הלך אלא

ויהי נא פי שנים היכי משכחת לה דאחייא (א"ל רבי יוחנן שריפא צרעת

געמן שהיא שקולה כמת דכתיב *אל נא תהי כמת וכשם שאין קוברין רשע

אצל צדיק יכך אין קוברין רשע חמור אצל רשע קל וליתקון ארבע קברות

שני קברות גמרא גמירי לה *אמר עולא א"ר יוחנן דאכל חלב והפריש קרבן

והמיר דתו * וחזר בו הואיל ונדחה ידחה איתמר גמ' *א"ר ירמיה אמר ר' אבהו

א"ר יוחנן דאכל חלב והפריש קרבן וגשתמה וחזר וגשתפה הואיל ונדחה ידחה

וצריכא דאי אשמעינן קמיייתא משום דאיהו דחה נפשיה בידים אבל האי

דממילא קא דחי אימא כישן דמי ואי אשמעינן הכא משום דאין בידו לחזור

אבל התם דבידו לחזור אימא לא צריכא אמר רב יוסף אף אנן גמי תנינא

ט"היו בה קדשים קדשי מזבח ימותו קדשי בדרק הבית יפדו והיוינן בה אמאי

ימותו כיון דאיקטול הואי להו כפרה וליסקו לגובה לאו משום דאמרין הואיל

וגדחו ידחו א"ל אביי מי סברת מת מתוך רשעו הואי ליה כפרה מת מתוך

רשעו לא הואי ליה כפרה דתני רב שמעיה יוכל אפילו פירשו אבותיו מדרכי

ציבור יטמא ת"ל *בעמיו *בעושה מעשה עמיו א"ל רבא מי קא מודמית נהרג

מתוך רשעו למת מתוך רשעו מת מתוך רשעו כיון דכי אורחיה קמייית לא

הויא ליה כפרה נהרג מתוך רשעו כיון דלאו כי אורחיה מייית הואי ליה כפרה

תדע דכתיב *מומור לאספא אלהים באו גוים בנחלתך טמאו את היכל קדשך

[וגו'] נתנו את נבלת עבדיך מאכל לעוף השמים בשר חסידריך לחיתו ארץ מאי

דמעיקרא וכיון דאיקטול קרי להו עבדיך אמר ליה אביי מי קא מודמית

הרוגי

הואי היתא עזרא דקברא הואיל ונדחית האבילות נדחית לגמרי כדתנן לא

עמד ולביתו לא הלך אלא

ש"מ שלא יהא קבור רשע

אצל צדיק אבל אלישע

החיה בן השונמית ורפא

צרתה בעמן ששקולה

כמת שהצורע חשוב כמת

כדכתי' אל נא תהי כמת

וגם כך אין קוברין רשע

חמור אצל רשע קל: סוגיא

דשמעתא מת מתוך רשעו

מיתתו לא הואיל לו כפרה

וכן אפילו נהרג מתוך

רשעו אין לו כפרה עד

דמטיא ליה צערא דקברא

ומשום הכי אין חיוב

עין משפט

גר מצוה

לו [א] טור שו"ע יו"ד

סימן שט סעיף א':

לח ב ג טור שו"ע יו"ד

סי' שטס סעיף ה':

לח ד ה מ"י פ"ג מהל'

שגות הל"ח ופסק

שחור ונראה ע"ש בב"מ:

ב ו מ"י פ"ד מהלכות

ערו"ם הלכה יג':

מא ו מ"י פ"ג מהלכות

אצל הלכה ח סמג

עשין צ טו"ע"פ יו"ד סימן

שענ סעיף ח:

»

רבינו חננאל

מצוה זו מדרבנן היא:

איבעיא להו קבורה

משום ביוונא הוא או

משום כפרה כלומר חבטת

הקבר מכפר למאי נפקא

מינה כגון דפקדי לא

תקבורה לההוא גברא אי

אמרת משום ביוונא הוא

לאו כל כמנייה אלא אי

אמרת משום כפרה הא

אמר לא בעינא כפרה

ת"ש מדאיקבור צדיקי

ואי אמרת משום כפרה

צדיקין כפי דוחי' אין

דכתיב כי אדם אין צדיק

בארץ וגו' וסוגיא סלקא

דמשום כפרה: **איבעיא**

להו תספדא דיקרא דחיי

או יקרא דשכבי היא למאי

נפקא מינה דאמר לא

תספדוני אי נמי לאפורק

משמיי שכר הספדנין אם

הוא יקרא דשכבי ספקין

ואי לאו לא ופספסא

יקרא דשכבי הוא ת"ש

ויבא אברהם לספוד לשרה

(קלמקונות) [להביא לו

ואמרתי בה אברהם ת"ש

לא יספרו ולא יקברו כו'

ת"ש נבזה בעיניו נמאס זה

חזקיה מלך יהודה שגרר